

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

824

K-9

ԻՆՉ ՎՈՐՈՇԵՑ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ՏԱՍՆՅԻՆԳԵՐՈՐԴ
ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՆ

ԿՍՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՈՍՏԱՆԿՉՈՒԹՅՈՒՆ. Մ Ո Ս Կ Վ Ա, 1927

Գ. ՌԸԿԼԻՆ

ԻՆՉ ՎՈՐՈՇԵՑ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ՏԱՍՆՅԻՆԳԵՐՈՐԴ
ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՆ

98957
A 24526

Թարգմ. Յե. Հրանտ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՍԻՍ 1927

Напечатана в типографии
Госиздата ССР Армении:
Москва, Армянский пер., 2.,
в количестве 3000 экз.
Главлит 64093

XV ԿՈՒՍԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՅԻ ՆՇԱՆԱ- ԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կուսակցութեան ամեն մի անդամ, ամեն մի բանվոր
ու պլուզացի, պարտավոր է գիտենալ Կուսակցութեան
15-րդ կոնֆերենցիայի վորոշումները, վորոնք վերա-
բերում են մեր չերկրի սոցիալիստական շինարարու-
թեան հետագա հաջող ընթացքին:

Դեռ անցյալ տարի Կուսակցութեան 14-րդ համա-
կումարում, մեր Կուսակցութեան մեջ առաջ յեկավ
ոպպոզիցիոն հոսանք, վորը համաձայն չէր Կուսակցու-
թեան կենտկոմի մեծամասնութեան և վողջ Կուսակցու-
թեան տեսակետների հետ: Այդ հոսանքը գլխավորում
էին կենտկոմի չերկու անդամներ՝ ընկ. ընկ. Զինովչեֆ
ու Կամենսկը: Հետագայում այդ ոպպոզիցիան միացավ
ընկ. Տրոցկուն և նրա հետ միասին հարձակում գործեց
Կուսակցութեան կենտկոմի վրա, նրա ճիշտ քաղաքա-
կանութեան վրա:

Մի քիչ հետո մենք կխոսենք այն տարածանու-
թյունների մասին, վոր ծագեցին ոպպոզիցիոն ընկեր-
ների փոքրաթիվ խմբակի և Կուսակցութեան մեծամաս-
նութեան միջև: Իսկ այստեղ մենք կանդ կանենք
պայքարի այն անթույլատրելի ձևերի վրա, վոր գոր-

ծաղրեց ոպպողիցիան: Նա՛ հակառակ կուսակցութեան
կանոնադրութեան, հակառակ կուսակցութեան դիւցիւպ-
լինացի, հակառակ կուսակցութեան կազմակերպման
մասին Լենինի տված ցուցմունքներին, կուսակցութեան
մեջ ստեղծեց իր ֆրակցիան և այդպիսով, մնալով
կուսակցութեան շարքերում, նրան հակադիր խմբակ
կազմակերպեց: Ոպպողիցիայի ղեկավարներն ու կողմ-
նակիցները, գաղտնի ժողովներ ելին հրավիրում, տա-
րածում ելին կուսակցութեան համար ֆուսսակար գրա-
կանութիւն, Մոսկվայի և Լենինգրադի բջիջներում
առանձին ճառերով մեր կուսակցութեան կենտկոմի
դեմ ելին դուրս գալիս:

Սակայն ամբողջ Սորհրդային Միութեան կուսակ-
ցական կազմակերպութիւնները, Մոսկվայի և Լենին-
գրադի կուսակցական բջիջները, վճռական հակա-
հարված տվին ոպպողիցիային: Կուսակցական կազմա-
կերպութիւնները, բանվոր կոմունիստները հայտարա-
րեցին, վոր իրենք չեն ուզում կուսակցութեան կողմից
արդեն վճռված հարցերի շուրջը վեճ բաց անել, վոր
իրենք դեմ են ոպպողիցիայի քաղաքականութեանը,
վոր իրենք չերբեք չեն համարձակվի խախտել կուսակ-
ցութեան միասնականութիւնը:

Ամենուրեք պարտութիւն կրելով, ոպպողիցիայի
ղեկավարները հոկտեմբերի 16-ին մի գիմում տվին
կենտկոմին, ուր սքված եր, վոր իրենք դադարեցնում
են իրենց պայքարը, կուսակցութեան շարքերը կազ-
մալուծող և պառակտող աշխատանքը, սակայն այնու-
ամենայնիվ մնում են հաստատ իրենց նախկին դիրքե-
րում, չեն հրաժարվում իրենց տեսակետներից:
Ահա թե ինչու կուսակցութեան 15-րդ կոնֆերեն-

ցիան հատուկ նշանակութիւնն է ստանում: Նա վողջ
կուսակցութեան անունից միանգամ ել ընդգծեց այն
ֆուսսակար աշխատանքը, վոր տանում է ոպպողիցիան
և արձանագրեց ոպպողիցիայի տեսակետների միան-
գամայն անհիմն և սխալ լինելը:

15-րդ կոնֆերենցիան մեր կուսակցութեան պատ-
մութեան գիրկը կանցնի, վորպես մի կոնֆերենցիա,
վորը Լենինի գմի վողով լուծեց կուսակցական և տնտե-
սական շինարարութեան խոշորագույն հարցերը:

Կուսակցութեան և բանվոր դասակարգի առաջ մեծ
և դժվարին խնդիրներ են դրված: Այդ բանը շեշտեց
կոնֆերենցիան: Նա վողջ միայն մեր տնտեսական աշխա-
տանքի վերջին մի տարվա արդյունքները հաշվի առավ,
այլ և սոցիալիստական շինարարութեան մի ամբողջ
շրջանի արդյունքները:

15-րդ կոնֆերենցիան հաշվի առավ մեր տնտեսական
շինարարութեան ու վերելքի մի ամբողջ շրջանի հակա-
յական աշխատանքները: Դա, մեր տնտեսութեան
վերականգնման շրջանն է: Աշխատանքի այդ
շրջանով, տնտեսութեան վերականգնումով կուսակցու-
թիւնն ու բանվոր դասակարգը կարող են պարծենալ:
Տնտեսութեան վերականգնման դժվարին գործում բան-
վոր դասակարգը չտեսնված հերոսութիւն և նվիրվա-
ծութիւն հանդես բերեց: Նա աշխատեց ու պայքարեց
ամենաձանր պայմաններում:

15-րդ կոնֆերենցիան աշխատում եր այն միջոցին,
չերբ մեր տնտեսութիւնը վերականգնման շրջանից
անցնում է շինարարութեան նոր շրջանի: Մեր ամբողջ
տնտեսութիւնը բարձր տեխնիկայի հիման վրա վերա-
կառուցելու ցուցմունքներ տվեց կոնֆերենցիան:

Նա նշեց, վոր մեր տնտեսութեան վերականգնման նոր շրջանում, ներքին ու արտաքին խոշորագույն դժվարութիւններ են կանգնած մեր առաջ: Միջազգային հարաբերութիւնների ասպարիզում մենք ապրում ենք տեսական դադարի շրջան: Բայց վոչ վոք մեզանից չի կարող չերաշխավորել, վոր դադարի այդ շրջանը այնքան չերկարատե կլինի, վորքան վոր այդ ցանկանում են մեր կուսակցութիւնը, բանվոր դասակարգը և աշխատավոր գյուղացիութիւնը: Պատերազմի ու խաղաղութեան հարցերը վոչ միայն մեզանից կախում ունեն, այլ և այն կապիտալիստական չերկրներից, վորոնք շրջապատում են մեզ: Դադարի շրջանը չերկարացնելու համար ամեն կերպ պետք է ամրացնել մեր բանվոր դասակարգի և միջազգային պրոլետարիատի կապը:

15-րդ կոնֆերենցիան մեր կուսակցութեան պատմութեան գիրկը կանցնի ներկուսակցական դրութեան մասին հանած իր պատասխանատու վորոշումներով: Սոցիալիստական շինարարութեան ասպարիզում մեր կրած դժվարութիւնները վորոշ տատանումներ առաջացրին կուսակցութեան շարքերում:

Այդ առաջին անգամ չի տեղի ունենում: Նման չերևութներ պատահել են և անցյալում, կուսակցական կյանքի լուրջ և պատասխանատու մոմենտներում:

15-րդ կոնֆերենցիան աշխատել սկսեց այն ժամանակ, չերբ ուղղորդիցիան արդեն լիակատար պարտութիւն էր կրել, չերբ բանվորական բըլիշներում նա ստացել էր վճռական հարված:

Կոնֆերենցիայում բոլոր վորոշումները միաձայն ընդունվեցին: Այդ նշանակում է, վոր վերջին շրջանում կուսակցութիւնը միաձուլվել է,

նրա շարքերը ավելի ու ավելի ամրացել են:

Կոնֆերենցիան փակելիս, ընկ. Ռիկովն ասաց.—

«Կուսակցութիւնն ու բանվոր դասակարգը իրենց հետև թողին քաղաքացիական պատերազմների, ինտերվենցիաների և քաջաջված տնտեսութիւնը վերականգնելու մի հսկայական պատմական շրջան: Կուսակցութիւնն ու բանվոր դասակարգը այդ անցած ամբողջ շրջանում, միանգամայն բացառիկ նվիրվածութիւն և հաստատակամութիւն հայտնաբերելով, հեշտութեամբ լուծեցին իրենց առաջ դրված խոշորագույն, դժվարին խնդիրները: Նոր շրջանը մենք թեև կոխում ենք ավելի մեծ ուժերով, բանվոր դասակարգի, ամուր դիրքերով, որեցոր աճող նրա ակտիվութեամբ, քանակապես ու զաղափարապես ուժեղացած Համամիութենական Կոմունիստական Կուսակցութեան շարքերով: Յեթե անցյալ շրջանում, մեր կուսակցութիւնն ու բանվոր դասակարգը կարողացան լուծել դժվարին խնդիրները, կարողացան վերացնել բոլոր տատանումները, տատանումներ, վոր տեղի ունեցան բանվոր դասակարգի և Կոմունիստական կուսակցութեան շարքերում, ապա կասկած չի կարող լինել այն մասին, վոր վերականգնման շրջանում ձեռք բերած փորձով և նոր ուժերով, բանվոր դասակարգն ու կուսակցութիւնը, վոչ պակաս հաջողութեամբ կարող են լուծել բոլոր այն նոր խնդիրները, վորոնք այս նոր շրջանում դրվում են կուսակցութեան առաջ:

«Ընկերներ, մեր կուսակցութեան մեջ հաճախ է պատահել, վոր ընկերների այս կամ այն խումբը հեռացել է կոմունիզմի հիմնական, իսկական ճանապարհից: Բայց կարճ ժամանակում ընդունելով իր սխալները, նորից վերադարձել է ընդհանուր շարքերը միասնական

համերաշխ աշխատանքի համար: Այդ հնարավորութիւնը կա նաև ներկա օպպոզիցիայի համար: Բայց անկախ զրանից, օպպոզիցիան այդ կանխ թե վոչ, կուսակցութիւնը, իր ամբողջ վճռականութեամբ, իր ամբողջ հետեւողականութեամբ, լարված ուժերով պիտի շարունակի լենինիզմի պաշտպանութեան գործը — Հոկտեմբերյան Հեղափոխութեան հետագա հաղթական զարգացման և սոցիալիզմի շինարարութեան մեծ գործը մեր չերկրում»:

Այդ հաստատեց կոնֆերենցիան: Յեւ զիս մեջ է նրա խոշոր նշանակութիւնը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կուսակցական կոնֆերենցիան հաշվի առավ այն ամենը, ինչ մեր չերկրում արված է ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման ու ամրացման, սոցիալիզմի շինարարութեան համար:

Բայց մենք պարտավոր ենք գիտենալ, թե ինչ պայմաններում են ապրում և աշխատում Սորհրդային Միութեան բանվորներն ու գյուղացիները: Մենք պիտի իմանանք, թե ի՞նչ զբաղմունքներով են մեզ շրջապատող կապիտալիստական չերկրները: Մենք պիտի գիտենանք համայն աշխարհի բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գյուղացիութեան զբաղմունքը: Պիտի գիտենանք բանվորների և գյուղացիների՝ կապիտալիստների դեմ մղած պայքարի մասին, այն մասին, թե ինչպէս է ըստ չերկրներում զարգանում ու աճում հեղափոխութիւնը:

Միջազգային զբաղմունքի մասին՝ կոնֆերենցիան լսեց ընկ. Բուխարինի զեկուցումը:

Ի՞նչ է ասված այդ զեկուցման մեջ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջին շրջանում չափազանց շատ խոսվեց ու գրվեց կապիտալիստական ստարիլիզացիայի մասին:

Ստարիլիզացիա — այդ նշանակում է ամրանալ, կայունանալ:

Իսկապէս, վերջին տարիների ընթացքում նկատվում է կապիտալիստական տնտեսութեան վորոշ ամրացում: Իմպերիալիստական վերջին պատերազմի ընթացքում, ինչպէս և նրան հաջորդող առաջին տարիներում, կապիտալիստական զգալիորեն քայքայված տնտեսութիւնը ամրացման փաստեր ունի:

Ի՞նչից է չերկում այդ ամրանալը:

Ամենից առաջ այդ վկայում են պողպատի, ածուխի և չուգունի համաշխարհային արտադրութեան աճումը:

Յերկրորդ՝ զգալի չափով վերականգնված է արտաքին առևտրի համաշխարհային շրջանառութիւնը: Այդ նշանակում է, վոր կապիտալիստական չերկրները սկսել են ուժեղ կերպով առևտուր անել իրար հետ, միմյանց հետ փոխանակելով իրենց սեփական արտադրութեան մթերքները:

Յերրորդ՝ այն չերկրներում, ուր դրամի արժեքը շատ ընկել էր պատերազմից հետո, այժմ բարձրացել է:

Այս ամենը խոսում են այն մասին, վոր կապիտալիստական տնտեսութիւնը մոտենում է նախապատերազմյան իր աստիճանին: Սակայն սխալ կլինէր կարծել, թե կապիտալիստական աշխարհի այդ ստարիլիզացիան

ցիան (ամրացումը) կայուն ու մշտական է:
Կապիտալիստական տնտեսութեան վերականգնումը առաջ է գնում աննորմալ կերպով, թուխքներով, վոր ցույց է տալիս այդ վերականգնման անկայունութիւնը: Կապիտալիստական տնտեսութիւնը տատանվում է մեկ այս, մեկ այն կողմ: 1919 թվին ուժեղ անկում կար: 1920 թվին վերելք: 1921 թվին նորից անկում: 1922—23 թվերին վորոշ վերելք, սակայն այդ նույն ժամանակ ուժեղ կերպով ընկավ Գերմանիայի տընտեսութիւնը: 1924 թվին վորոշակի անկում: 1925 թվին վորոշ բարձրացում, վորը սակայն վերջացավ տնտեսութեան վարեջքով (ցածրացում), նախ Գերմանիայում, ապա Անգլիայում: 1926 թվի առաջին կիսամյակում մենք նորից նկատում ենք անկում Գերմանիայում և Անգլիայում:

Ստաբիլիզացիայի անհամաչափութիւնն ու աննորմալ ընթացքը պարզ չերևում է բոլոր չերկրների տնտեսութիւնների վոչ միակերպ զարգացումով: Այն ժամանակ, չերը մի չերկրում վերելք է, մյուսում անկում է: Որինակի համար, չեթե Ամերիկան արագ կերպով զարգացնում է իր տնտեսութիւնը, ապա Անգլիայում վոչ միայն այդ չկա, այլ և անկում է նկատվում—պրոլետարիատի և բուրժուազիայի սուր պայքար—գործադուլներ: Յեթե դիտենք արևելքը, ապա նրա ամենամեծ չերկրում—Չինաստանում, կատաղի քաղաքացիական պատերազմ է տեղի ունենում:

Ի՞նչ ենք նկատում կենտրոնական Յեվրոպայում: Կապիտալիստական չերկրներից մեկը դժվարութեամբ է առաջ ընթանում, իսկ մյուսը հետ է գնում:

Այս բոլորը ցույց է տալիս, վոր ներկայումս կապիտալիստական տնտեսութեան համաչափ զարգացում չկա:

Միաժամանակ մի քանի չերկրներում նկատվում է կապիտալիստական տնտեսութեան մինչպատերազմյան դրութեան վերականգնում, վոր կատարվում է ժողովրդական մասսաների աղքատացումով: Գործարանները մեծ քանակութեամբ ապրանք են արտադրում, իսկ ազգաբնակչութիւնը հնարավորութիւն չունի այն ձեռք բերելու, վորի հետևանքով գործարանատերերը կըրճատում են բանվորներին: Այստեղից էլ ծայր է առնում հսկայական գործազրկութիւն, իջնում է բանվորի աշխատավարձը:

Ահա Կոմինտերնի, վորպես համաշխարհային հեղափոխութեան շտաբի առաջ են կանգնում այս բոլոր հարցերը, հարցեր, վոր պիտի լուծի Կոմինտերնը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՀԵՂԱՓՈՒՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

Չինաստանը իրենից գլխավորապես ներկայացնում է մի չերկրագործական չերկիր: Գյուղացիական մանր տնտեսութիւնների կեսը տիրում է հողի միայն 16 տոկոսին, մնացած 84 տոկոսը գտնվում է խոշոր հողատերերի, կալվածատերերի և գեներալների ձեռքում: Չինաստանի գյուղացիութիւնն ընկած է 18 տեսակ հարկերի տակ: Մի շարք կալվածատերեր խորամանկութիւն բանեցնելով, գյուղացիներից 86 տարվա հարկեր են վերցնում նախորոք:

Չինաստանում վերջին տարիներն սկսել է զարգանալ արդյունաբերութիւնը: Ներկայումս այնտեղ պրոլետար

րիատի թիվը 5 միլիոնի չե հասնում: Գործարանների ու ֆարրիկաների տերերը հանդիսանում են՝ Չինաստանի, Անգլիայի, Յապոնիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի և ուրիշ չերկրների կապիտալիստները: Նրանք շատ անողոք կերպով են շահագործում Չինաստանի բանվորութան:

Յեվ անա, գյուղացիների վրա դրված ծանր հարկերը, հողասակավութունը, բանվորների վատ թար դրութունը առաջ բերին պատերազմ, վոր Չինաստանի ժողովուրդը մղում է ոտար կապիտալիստների ու չինացի կալվածատերերի և գեներալների դեմ, վորոնք պաշտպանում են ոտար կապիտալիստների շահերը, հակառակ չին ժողովրդի շահերի:

Այդ մեծ պատերազմը կապիտալիզմին խոշոր հարված կհասցնի:

Կապիտալիստական պետութունները Չինաստանում ունեցին հում մթերքներ գնելու շատ եժան շուկա: Նրանք այնտեղ իրենց ապրանքները ծախելու մեծ հնարավորութուն ունեցին: Նրանք Չինաստանում ունեցին շատ եժան բանվորական ձեռքեր: Չինաստանը մինչև վերջերս էլ հանդիսանում է կապիտալիստական չերկրների համար մի մեծ կթան կով:

Չին ժողովրդի պայքարը, իր ազգային ազատագրութան համար, զրկում է բուրժուական աշխարհին այդ մեծ կթան կովից, չտեսնված ոգուաներից: Բացի դրանից, Չինաստանի ժողովրդի այդ պայքարը առաջ է բերում մեծ համակրանք՝ արեվելքի ճնշված ժողովուրդների մեջ: Յեվ այդ անկեղծ համակրանքն ու ծայր առած բմբոստացումը նոր վտանգներ են սպառնում կապիտալիզմին:

Կապիտալիստական չերկրների տնտեսական դրութունը չեր կարող չազդել բանվորութան տրամադրութան վրա: Բանվորը հասկանում է, վոր կապիտալիստական աշխարհի տնտեսութան վերականգնումը տեղի չե ունենում իր հաշվին: Կապիտալիստները որեցոր ավելի չեն ուժեղացնում բանվորների անարգ շահագործումը: Այդ բանը նպաստում է բանվորների համախմբմանը Կոմունիստական կուսակցութունների շուրջը: Բանվոր զասակարգը հետզհետե կորցնում է իր հավատը ղեպի մենշևիկյան ղեկավարները: Հեղափոխական հոսանքը հարթում է իր համար ճանապարհնակ պրոֆմիութուններում, վորոնք մինչև որս արտասահմանում հանպիսանում են մենշևիկ դավաճանների նեցուկը:

Կապիտալիստական չերկրների բանվորները ավելի ու ավելի չեն սկսում հետաքրքրվել մեր Խորհրդային Միութունով: Արդեն բանվորական շատ պատգամավորութուններ այցելեցին մեր չերկիրը: Ամեն մի պատգամավորութուն մեր չերկրի բանվորներին մոտեցնում է արտասահմանի բանվորութանը: Մեր հաջողութունները ասում են ին նրանց—դուք ել գնացեք Հոկտեմբերյան Հեղափոխութան ճանապարհով: Մեր որինակը արևմտյան չերկրների բանվորների մեջ վառում է ատելութան հուրը ղեպի կապիտալը և ղեպի նրա ծառա՝ մենշևիկները ու մեր չեղբայր բանվորներին կանչում է վճռական կռիվների համար:

Գործադուլների ալիքը ավելի ու ավելի չե ծավալվում արտասահմանում:

Բանվորներն սկսում են հասկանալ, վոր առանց

բանվոր դասակարգի շարքերի միացման հնարավոր չի լինի ուժեղ հակահարված տալ անարգ բուրժուազիային: Այդ շարքերի միացումը հետզհետե աճում և ամրանում է, հեռանալով մենշևիկ դավաճան ղեկավարներից: Իրենք՝ բանվորական մասսաները գնում են այդ ուղիղ ճանապարհով: Կոմունիստների, անկուսակցականների և ուրիշ կուսակցությունների մեջ գտնվող բանվորների միացումը (պրոֆմիությունների, ֆաբրիկ-գործարանային կոմիտեների և բանվորների «գործող կոմիտեների» միջոցով) ընդհանուր պայքարի համար ընդդեմ կապիտալիստների, — ճիշտ ճանապարհ է, փորձված ճանապարհ և հետագայում պետք է այդ ճանապարհով գնալ:

Կոմունիստական կուսակցությունների խնդիրն ամբողջ աշխարհում այն է, վոր նրանք շատ սերտ համախմբեն բանվոր դասակարգին իրենց շուրջը: Բանվոր դասակարգի ամենորջա պահանջներն ու կարիքները, նրա պայքարի ընդհանուր խնդիրները — այս բոլորը պետք է տեղ գտնի մեր չեղբայրական կոմկուսակցությունների աշխատանքի մեջ:

Կոմկուսակցությունները ամբողջ աշխարհում պետք է չեռանդուն պայքար մղեն ոպպոզիցիոն խմբավորումների դեմ: Լենինյան ուսմունքի բոլոր տեսակի խեղաթյուրողներին պետք է տալ ուժեղ հակահարված:

ՊՍՏԵՐՍՉՄԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ ՉԵՆ ԱՆՅԵԼ

Կապիտալիստական աշխարհը հղի չե նոր պատերազմի խոշորագույն վտանգով: Բուրժուական բոլոր պետությունները անդադար ուժեղացնում են իրենց բանակները, նավատորմը. ավելացնում են իրենց զինված ուժերը:

Յեվ նույն այդ ժամանակ, նրանք խաբում են աշխատավոր մասսաներին, խաղաղության վերաբերյալ իրենց հեքյաթներով և կեղծ հայտարարություններով: Նրանք, վորպես թե կոնֆերենցիաներ են հրավիրում «զինաթափման», բայց այդ բոլորը անում են աշխատավորությանը կրկին խաբելու համար: Բուրժուազիայի քաղաքականությունը պաշտպանում են նրա լակեյ մենշևիկները: Նրանք ոգնում են կապիտալիստներին խաբելու համար բանվորության և վողջ աշխատավորության: Կապիտալիստները պատրաստում են նոր պատերազմ: Նրանք ուժեր են հավաքում, վոր խանգարեն Սորհրդային Միության տնտեսական շինարարությունը:

Մեր գլխավոր խնդիրներից մեկն էլ այն է, վոր աշխատավորությանը հասկացնենք, պարզաբանենք գալիք պատերազմների վտանգը: Մեր չեղբայրական կուսակցությունները Յեվրոպայում և Ամերիկայում պետք է ամեն որ պատրաստեն բանվորներին և գյուղացիներին, վոր հարմար մոմենտին կարողանան հակահարված տալ կապիտալիստների պատերազմական ձգտումներին: Այդ աշխատանքը պետք է դառնա մեր գործնելիության ուղի ու ծուծը:

ՀԱՄԱՇԵԱՐ ՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ ՅԵ

Կապիտալիստների կողմից բանվոր դասակարգի վերաբերմամբ գործադրած ճնշումը իրենց տնտեսության վերականգնման համար, հակառակ հետևանքներ է ունենում: Այդ շտեմնված ճնշման հետևանքով ըմբոստացումն ու հեղափոխական տրամադրությունները

բանվոր դասակարգի մեջ ամրանում ու զարգանում են. դա հատկապես նկատվում է Անգլիայում և Չինաստանում: Ներկայումս այդ յերկու յերկրում համաշխարհային կարևորութուն ունեցող անցքեր են կատարվում: Կա պիտալիստական ստաբիլիզացիան յերկու յորրը անդունդ ունի—Անգլիա և Չինաստան:

Համաշխարհային հեղափոխությունը ներկայումս ընթանում է յերեք գլխավոր ուղղությամբ. սոցիալիզմի կառուցումը Սորհրդային Միության սահմաններում, անգլիական բանվորական շարժումը և Չինաստանի ազգային ազատագրական պայքարը:

Յերեք գլխավոր ուղղություններով զարգացող այդ ուժերը գնալով ավելի և ավելի վճռական են դառնում: Նրանց է վիճակված վերջնական հաղթանակը:

Այսպես ասաց կոնֆերենցիան մեր միջազգային դրություն մասին, վորից հետո անցավ տնտեսական հարցերին:

Ի՞նչ ՊԵՍ ԵՆՔ ԿԱՌՈՒՑԵԼ ՅԵՎ Ի՞նչ ՊԵՍ ՊԻՏԻ ԿԱՌՈՒՑԵՆՔ ՄԵՐ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս հարցը կոնֆերենցիայի կարևորագույն հարցերից մեկն էր, վորի մասին լավեց ընկ. Ռիկովի մանրամասն զեկուցումը: Ըստ ելույթյան արտահայտվեցին 30 պատգամավոր:

Տեսնենք թե ի՞նչ ասաց կոնֆերենցիան մեր տնտեսական շինարարության անցած շրջանի և առաջիկա անելիքների մասին:

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆՔԵՐԸ

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից անցավ 9 տարի: Այդ անցած տարիներում Սորհրդային Միության տնտեսությունը արագ թափով վերականգնել է, և 10-րդ տարվա շեմքին, մեր արդյունաբերությունը ու գյուղատնտեսությունը հասել են նախապատերազմյան աստիճանին ու նրանից նույնիսկ անցել:

Ցանքսերի տարածության չափը և գյուղատնտեսության ընդհանուր չեկամուտը ներկայումս հետ չեն մնում նախապատերազմյան աստիճանից: Բոլոր ֆարրիկաներն ու գործարանները, վոր հնարավոր էր գործի դնել, աշխատում են: Շինարարության մի քանի ճյուղերում, ինչպես, որինակ՝ էլեկտրիֆիկացիայում վերելքն աչնչափ խոշոր է, վոր էլեկտրոտեխնիկական արդյունաբերությունը անցել է նախապատերազմյան աստիճանից:

Հեղափոխության առաջին տարիներին մեր արդյունաբերությունը վնաս էր բերում: Նրա վերականգնման համար պահանջվող ծախսերը (վոր անհրաժեշտ էին գործարանների կահավորման, փոփոխման և նորոգման համար) ավելի շատ էին, քան այն չեկամուտը, վոր տալիս էր արդյունաբերությունը: Բայց արդեն 1923—24 թ. մեր արդյունաբերությունը 63 միլիոն զուտ ոգուտ ավեց, հետագա 1924—25 թվին արդյունաբերության ոգուտն արդեն հասնում է 295 միլիոն ուերլու, իսկ 1925—26 թ. 375 միլիոնի:

98957
H 24526

Արդյունաբերութեան պահպանման ու վերականգնման համար, առաջին տարիներում պետութունն ստիպւած էր ժողովրդական տնտեսութեան այլ ճյուղերից զգալի միջոցներ վերցնել, և այդ տնտեսական քաղաքականութիւնը այսօր արդեն տալիս է իր պտուղը. չեք եք տարվա ընթացքում մեր արդյունաբերութիւնը 733 միլիոն զուտ ոգուտ ունեցավ:

Մեր չեքլիքի տնտեսական զարգացման հետագա ընթացքը չի կարելի պատկերացնել, առանց արդյունաբերական լայն շինարարութեան: Մինչև հիմա մեր արդյունաբերութիւնը զարգացել է գլխաւորապէս առաջվանից մնացած գործարանների կահավորման հաշվին: Հենց դրա համար էլ հնարավոր էր մեր արդյունաբերութեան արտադրանքի այդ խոշոր աճումը: Հեքիք և միայն հիշել, վոր անցյալ տարի մեր արդյունաբերութեան արտադրանքը աճել է 60 տոկոսով, իսկ այս տարի անցյալ տարվա համեմատութեամբ՝ 40%-ից անցել է:

Այս տարվանից սկսած արդեն, մենք չենք կարող նկատի ունենալ այլևս նման արագ աճում, քանի վոր մեր կողմից չոգտագործված գործարանային կահավորումը շատ պակասել է և հինը ոգտագործելու շատ քիչ բան ունենք: Այս տարի արդեն արդյունաբերութեան արտադրանքի աճում սպասվում է 17—18 տոկոսով: Սակայն դա էլ խոշոր աճում է, համեմատած մյուս չեքլիքների հետ. որինակ, չեթե վերցնենք Ամերիկան, նրա արդյունաբերութեան աճումը, ապա կտեսնենք, վոր 1909 թվից մինչև 1913 թիվը, չուրաքանչյուր տարվա աճման տոկոսը չորսից չի անցնում:

Մեր արդյունաբերութիւնը հետագայում զարգաց-

նելու համար, արդյունաբերական շինարարութեան ասպարիզում հետ չմնալու համար, անհրաժեշտ է վոչ միայն հին գործարանները վերականգնել, այլ և սկսել արդյունաբերական նոր ձեռնարկութիւններ լայն շինարարութիւն: Դրա համար հսկայական գումարներ են պետք, վորի պատճառով, նոր գործարանների կառուցումը այն թափով չի գնա ու այն արդյունքները չի ունենա, ինչ վոր էր մինչև հիմա: Յեթե մենք չենթադրում ենք այս տարի արդյունաբերական շինարարութեանը հատկացնել մի միլիարդ ուրբի, ապա դրանից մենք ոգուտ կստանանք միայն մի քանի տարուց հետո՝ չեք, նոր կահավորված, սարքավորված և նոր շինած ձեռնարկութիւնները կսկսեն ապրանք արտադրել:

Կոնֆերենցիան շեշտեց, վոր շնորհիվ կուսակցութեան վարած տնտեսական ճիշտ քաղաքականութեան, մեր չեքլիքն ավարտեց ժողովրդական տնտեսութեան վերականգնման հսկայական աշխատանքը:

Հիմա արդեն ժողովրդական տնտեսութիւնը թեակոխում է իր զարգացման նոր շրջանը—տնտեսութիւնը բարձր տեխնիկայի հիման վրա վերականգնեցելու շրջանը:

ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԼԻԶԱՅԻՆ

Վորմք են մեր չեքլիքում ժողովրդական տնտեսութեան շինարարութեան, սոցիալիզմի շինարարութեան հետագա խնդիրները:

Հիմնական խնդիրը—արդյունաբերութեան հետագա զարգացումն է—ին զուտ ի ալիզացիան:

Սակայն չեք վոր դրա համար հսկայական գումարներ

են պետք: Վերստեղից վերցնել այդ գումարները:

Արդյունաբերության զարգացման համար միջոցներ տրամադրելու մենք չերեք հիմնական աղբյուր ունենք:

1) արդյունաբերության մեջ կատարված կուտակումը, այսինքն՝ մեր ձեռնարկությունների տված ոգուտը, 2) տնտեսության մյուս ճյուղերում կուտակված միջոցները արդյունաբերության հասկացնելով, սրինակ, պետության ստացած հարկային չեկամուտները, 3) ազգաբնակչության կատարած խնայողության ոգտագործումը:

Ազգաբնակչության կատարած խնայողության ոգտագործումը տեսակետից, մենք չափազանց հետ ենք մնացել նախապատերազմյան շրջանի դրության հետ համեմատած: 1925—26 թվին, խնայողական դրամարկղներում մուծած գումարը թեև հասնում է 90 միլիոն ուրբու, սակայն նա կազմում է նախապատերազմյանի միայն 6 տոկոսը: Աշխատանքի այդ սպարիզի վրա հետագայում մեծ ուշադրություն պիտի դարձնենք, քանի վոր ինդուստրիալիզացիայի համար գումարներ կուտակելու հիմնական միջոցներից մեկը դա չէ:

Կուսկոնֆերենցիան միանգամ էլ հիշեցրեց ու շեշտեց, վոր առաջիկա տարիներին մեր հիմնական խնդիրը — մեր տնտեսության ինդուստրիալիզացիան է: Այդ նշանակում է վոր արդյունաբերությունը մեր տնտեսության մեջ գլխավոր տեղ պիտի գրավի, վոր արդյունաբերությունը ինքն իր համար պիտի արտադրի մեքենաներ, արտադրության միջոցներ: Միաժամանակ այդ նշանակում է, վոր մեր գյուղատնտեսությունն ևս պիտի զարգանա արդյունաբերության հիման վրա:

Ինչպես ընկեր Ռիկովը ասաց, մեզ համար կարևորը

վոչ միայն նախապատերազմյան ցանքսերի տարածությունը և անասունների քանակին հասնելն է, այլ և «ոգնել չքավորին և միջակին չուրացնելու շոկտեմբերի նվաճումները»: Իսկ հեղափոխության շնորհիվ ձեռք բերված հողը ոգտագործելու և նրանից ոգտվելու համար, անհրաժեշտ է մեքենա և տրակտոր — այսինքն՝ գյուղատնտեսության ինդուստրիալիզացիա:

Գյուղացուն անհրաժեշտ են լավ գործիքներ, լավ մեքենաներ, վորպեսզի նա կարողանա ավելի շատ և ավելի լավ մթերքներ արտադրել: Վոչ միայն հաց արտադրել, այլ և հում նյութ արդյունաբերության համար: Մեզ մոտ սպրանքների պակաս է, սպրանքային սով է, վոչ միայն նրա համար, վոր դեռ քիչ և վատ աշխատող գործարաններ ունենք, այլ և նրա համար, վոր պակասում է արդյունաբերության համար հում նյութ — պակասում է կաշի և բուրդ:

Ուրեմն գյուղացուն անհրաժեշտ է ինդուստրիալիզացիա: Չէ վոր ինդուստրիալիզացիան նրան կտա շատ մեքենաներ, ավելի շատ կապառի նրա հում նյութը, գյուղական ավելորդ ձեռքերը — գործի կղնի և հնարավորություն կտա չքավորին վոտքի կանգնելու: Միաժամանակ ինդուստրիալիզացիան կրավարարի նրա պահանջները, նրան արդյունաբերական սպրանքներ կտա: Կոնֆերենցիան շեշտեց և այն հանգամանքը, վոր գյուղացին չպետք է մի կողմ նստի և սպասի ինդուստրիալիզացիայի գալուն: Պետությունը տարեց-տարի ավելի ու ավելի շատ միջոցներ է կուտակում արդյունաբերության, ինդուստրիալիզացիայի համար: Ահա միջոցների այդ կուտակման գործում, գյուղացին կարող է և պետք է ոգնի պետությանը:

Մեր գյուղատնտեսությունը արդեն հասել է նախապատերազմյան աստիճանին: Իսկ խնայողական դրամարկղներում, գյուղացիության կատարած խնայողությունները, ինչպես և կոոպերացիայի համար մուծած գումարները, դեռ շատ հեռու չեն նախապատերազմյան աստիճանից: Այսպես, որինակ, գյուղացիության կատարած խնայողությունները, բոլոր խնայողական դրամարկղներում միասին կազմում են 2 և կես տոկոս, համեմատած մյուս խավերի խնայողության հետ: Մինչդեռ պատերազմից առաջ բոլոր խնայողությունների մեջ, գյուղացիության խնայողությունը 28 տոկոս էր կազմում:

Ճիշտ է, գյուղացին դեռ բավարար չափով չի գոհացնում իր պահանջները և հաճախ այդ լինում է ապրանքի պակասության հետևանքով: Գյուղացին դրամը պահում է սև որվա համար: Ահա այդ դրամները, ինչքան էլ վոր չնչին լինեն, պետք է մուծվեն խնայողական դրամարկղները և վարկային ընկերությունները: Այդպիսով ին դուստրիա լիզացիայի համար միջոցներ կկուտակվեն:

Գյուղացիությունը դեռ շատ քիչ է մտածում այդ կուտակման մասին: Իսկ չէ՞ վոր կոպեկներից միլիոններ են հավաքվում: Չէ՞ վոր թագավորի ժամանակ խնայողական դրամարկղներում մի քանի հարյուր միլիոն էր հավաքված, իսկ մեզ մոտ՝ 1925-26 թ. հավաքված է միայն 90 միլիոն:

Սև որվա համար պահած ու խնայած ամեն մի կոպեկը, ամեն մի ուրբիլին պիտի մուծել խնայողական դրամարկղը: Ահա այս է չերկրի ինդուստրիալիզացիայի համար գյուղացիության ցուցց տալիք ոգնության ճանապարհը:

Հետևյալ հիմնական խնդիրը, վոր պիտի հիշենք և հոգ տանենք, դա արդյունաբերական արտադրության տեխնիկայի բարձրացումն է:

Այդ ասպարիզում մենք շատ հետ ենք մնացել մյուս չերկրներից: Պատահում է, վոր արտասահմանում մեր պատվիրած մեքենաները կամ հին, մաշված են լինում և կամ անկարելի չե լինում նրանց գործի դնել:

Ահա այդ տեխնիկական թերությունները մենք պարտավոր ենք վերացնել:

Միաժամանակ, արդյունաբերական տեխնիկայի ասպարիզում, պետք է այնպես անել, վոր մենք արտասահմանից կախումն չունենանք. մեր արդյունաբերության համար անհրաժեշտ մեքենաները պետք է ինքներս մեր չերկրում պատրաստենք: Պետք է դարկ տանք մեքենաների շինարարության գործին մեր չերկրի ներսում, ընդարձակելով և ուժեղացնելով այդ աշխատանքը:

Մեզանում թույլ է վառելիքի, ելեքտրական ուժի և տրանսպորտին անհրաժեշտ իրերի արտադրությունը: Բայց արդյունաբերության այդ ճյուղերումն էլ մենք նվաճում ունենք:

Քարածուխի արդյունաբերությունը անցնում է նախապատերազմյան աստիճանից: Միայն Դոնբասը վերջին չերկու տարվա ընթացքում իր արտադրությունը ավելացրել է մի միլիարդ փթով: Յեվ չնայած դրան, չնայած ածուխի և նավթի շրջաններում կատարվող լարված աշխատանքին, վառելիքի պակաս է զգացվում:

Մեր ելեքտրաշինարարության ծրագիրն իրագործվում է և այդ տեսակետից մենք հետ չենք մնում: Սակայն այստեղ էլ ելեքտրական ուժի պահանջն ու սպառումը ավելի արագ են աճում, քան նրա արտադրությունը:

Իսկ առանց բավարար քանակի վառելիք և ելեք-
տրական ուժ ունենալու, անհնարին է արդյունաբե-
րության մյուս ճյուղերի զարգացումը. և հենց դրա
համար էլ, առաջին հերթին ելեքտրաշինարարության
զարգացման և վառելիքի պաշարն ընդլայնելու համար
գումարներ են հատկացվում: Բացի այդ՝ մեծ ուշադրու-
թյուն պիտի դարձնել տրանսպորտի վրա: Թեև չերկա-
թուղային փոխադրումներն իրենց քանակով անցել են
նախապատերազմյան աստիճանից, բայց և այնպես,
տրանսպորտը դեռ փնաս է տալիս: Պետք է հոգ տանել,
վորպեսզի շահավետ փոխադրումների թիվն ավելացվի և
ընդհակառակը, փնաս բերող փոխադրումները կրճատվեն:

Ինդուստրիալիզացիայի ուղիներն ու կուտակման
միջոցները նշելով, կոնֆերենցիան վճռական կերպով
շեշտեց, վոր ոպպոզիցիայի առաջարկները այդ ասպա-
րիզում էլ փնասակար ու կործանարար են: Կոնֆերեն-
ցիան դատապարտեց հարկերն ավելացնելու և արդյու-
նաբերական ապրանքների գները բարձրացնելու ծրա-
գիրը, վոր առաջարկում էր ոպպոզիցիան: Չե՞ վոր հարկե-
րի ու գների բարձրացումը անխուսափելիորեն կթուլաց-
նելին և անգամ կդադարեցնելին գյուղատնտեսության
զարգացումը, կկրճատելին արդյունաբերությանն ան-
հրաժեշտ հում նյութերն ու սպառման շուկան, վորն իր
հերթին խիստ կերպով կազդեր ինդուստրիալիզացիայի
թափի վրա: Ինչպես հայտնի չէ, ոպպոզիցիան առա-
ջարկում է ավելի արագ թափով զարգացնել մեր ար-
դյունաբերությունը, վորի համար, նրա կարծիքով,
գյուղացիության վրա գրվող հարկերը պիտի ավե-
լացնել և արդյունաբերական ապրանքների գները
բարձրացնել: Ոպպոզիցիայի այդ առաջարկի քաղա-

քական ու տնտեսական կտանգը սլարդ է:

Ոպպոզիցիայի առաջարկի հիմնական սխալն այն է,
վոր նա իրարից չի տարբերում մասնավոր կապիտա-
լիստական տնտեսությունը և գյուղացիական տնտե-
սությունը. նրա կարծիքով, դրանք չերկուսն էլ նույն
բաներն են: Ոպպոզիցիան ամենևին չի հասկանում,
վոր թեև մեր գյուղացիական տնտեսությունները
մասնավոր են, բայց նրանք կապիտալիստական չեն:

Ճիշտ է, գյուղացիական տնտեսությունների վորոշ
մասը կարող է հավասարվել կապիտալիստական տնտե-
սություններին, սակայն վոչ բոլորը, այլ միայն կուլա-
կային խոշոր տնտեսությունները: Վերջինների թիվը
միայն մի քանի տոկոս է կազմում մեզանում: Մի՞թե
կարելի չէ այստեղից չեզրակացնել, վոր գյուղացիական
բոլոր տնտեսությունները մասնավոր կապիտալիս-
տական են:

Պարզ է, վոր չի կարելի: Ոպպոզիցիան չի հասկացել
այն, ինչ ասել է Լենինը գյուղացիության մասին:

Լենինը մեր կուսակցությանը սովորեցրել է, վոր
գյուղացիությունը կարող է և պետք է լինի բանվոր
դասակարգի դաշնակիցը, թե հեղափոխության միջոցին և
թե սոցիալիստական շինարարության ժամանակ:

Հենվելով չքավորների վրա և դաշնակցելով միջակ-
ների հետ, բանվոր դասակարգը պիտի ոգնի նրանց,
գյուղացիական տնտեսությունը աստիճանաբար վերա-
կառուցելու, սոցիալիստական տնտեսության բարձր
ձևերով տանելու համար: Իրա համար Լենինը ճանա-
պարհ ցույց է տվել: Այդ ճանապարհը կոոպերացիան է:
Մեր կուսակցությունը և վոչ մի հիմք չունի կասկա-
ծելու Լենինի ցույց տված այդ ճանապարհի ճշտության

վերաբերյալ. կյանքն ամեն քաջափոխում հաստատում
է այդ ճանապարհի ճշտութիւնը:

Կոռպերացիան այն ուժն է, վորի միջոցով բանվոր
դասակարգն ու չքավոր գյուղացիութիւնը պայքարում
են կուլակների դեմ:

Կոռպերացիան գյուղացիական սակավագոր տնտե-
սութիւնների բարձրացման միջոց է: Կոռպերացիան,
այն կամուրջն է, վորի վրայով գյուղացիական թուլ,
մանր և բաժան-բաժան չեղած տնտեսութիւնները
դեպի սոցիալիզմ պիտի դիմեն:

Լենինը մեր կուսակցութեանը սովորեցրել է, վոր
գյուղացիական տնտեսութիւնը պետք է աստիճանա-
բար վերամշակել, վերակառուցել: Յե՛վ մեր հեղափոխու-
թեան ու կուսակցութեան ամբողջ ուշադրութիւնը
կենտրոնացած է այդ ուղղութեամբ: Ամեն կերպ մենք
պետք է նպաստենք գյուղացիութեան կոռպերացման
գործին, բազմակողմանի կերպով ոժանդակելով այդ
աշխատանքին: Միայն այդ կերպ մենք կհաղթահարենք
բոլոր դժվարութիւնները:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Ե ՊԼԱՆ

Մեր արդյունաբերական շինարարութիւնը ճիշտ
տանելու և համապատասխան միջոցները հաշիվով ու
խնայողութեամբ ծախսելու համար, անհրաժեշտ է
խստորեն ծրագրված պլանային աշխատանք կատարել:
Այս հարցի վրա կանգ առնելով, կոնֆերենցիան հա-
մապատասխան ցուցմունքներ տվեց մեր արդյունաբե-
րութեան ղեկավարներին: Չե՞ վոր առանց պլանի մենք
չենք կարող մեր չերկրի ինդուստրիալիզացիայի գործն-
իր իսկական ճանապարհի վրա դնել: Մեր արդյունա-

բերութեան տարբեր ճյուղերի զարգացման մեջ անհա-
մաշափութիւնն չպետք է լինի: Պետք է այնպես
անել, վոր արդյունաբերութեան մի ճյուղը չծանրա-
բեռնվի, իսկ մի ուրիշը՝ հետ մնա: Անհրաժեշտ է հաշիվի
առնել մեր ունեցած հում նյութի պաշարը և ըստ այնմ
էլ բոլոր ֆարրիկաներն ու գործարանները գործի
դնել: Ավելորդ, անտեղի գործարաններ չպետք է շինել,
չերբ նրանց համար հում նյութ չկա: Չպետք է կրկնվի
այն, չերբ մի քանի նահանգներ, առանց վորևէ պլանի,
կապարաշարի գործարաններ ելին շինել և հետա-
գացում, հում նյութի պակասութեան պատճառով, ստիպ-
ված ելին գործարանները կանգնեցնել: Այս որինակն
ասում է, վոր մեր բոլոր հնարավորութիւնների ու
միջոցների գործադրման խիստ պլան պիտի ունենանք:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ՌԵՓԻՄԸ

Կուսկոնֆերենցիայի բանաձևի մեջ ասված է. —

«Մեր չերկրի ինդուստրիալիզացիան անհնար է
առանց խնայողութեան ռեփիմի խիստ ու անսպաթաք
կիրառման: Վողջ կուսակցութեան ու բոլոր խորհրդա-
լին մարմինների վողջ ուշադրութիւնը պիտի կենտ-
րոնանա ավելորդ ու անպետք ծախսերը վերացնելու
գործի վրա:

«Խնայողութեան ռեփիմի հաջող և ճիշտ կիրառ-
ման անհրաժեշտ պայմանը բանվորական լայն մաս-
սաների մասնակցութիւնն է այդ գործին: Խնայողու-
թեան ռեփիմի հաստատ կիրառումը կարող է և պետք է
մեր չերկրի ինդուստրիալիզացիայի համար միջոցներ
ստեղծի:

«Կոնֆերենցիան շեշտում է, վոր խնայողութեան ուժի մի կիրառման միջոցին չերբեմն տեղի չեն ունեցել կուսակցական հրահանգի աղավաղումներ, վորոնք իրենց արտահայտութիւնը գտել են նրանում, վոր մի շարք տնտեսավարներ կրճատել են բանվորութեանն անհրաժեշտ պիտուէքներ: Խնայողութեան ուժի մի այդպիսի աղավաղման դեմ պետք է վճռական պայքար մղել և աղավաղման նոր վորձերը արմատից կտրել»:

Ահա արդեն մի տարուց ավելի չէ, ինչ մենք մեր չերկրում կիրառում ենք խնայողութեան ուժի մը: Նա արդեն տվել է իր զգալի արդյունքները: Ավելորդ ու անպետք ծախսերը կրճատելով, մենք արդեն կարողացել ենք խնայել մի քանի հարյուր հազար ուրլի: Այդ խնայված գումարները հատկացված են մեր արդյունաբերութեան ուժեղացմանը, մեր չերկրի ինդուստրիալիզացիային: Հետագայում մենք պիտի շարունակենք խնայողութեան ուժի մի կիրառման աշխատանքը ավելի հաստատ ու վճռական: Չե՞ վոր մեզանում դեռ շատ ավելորդ ու անտեղի գումարներ են ծախսվում:

Կոնֆերենցիան նույնպէս շեշտեց, վոր պետական ու տնտեսական համապատասխան մարմինները պարտավոր են բարելավել արտադրութեան կազմակերպման և արդյունաբերութեան ղեկավարման աշխատանքը, խոշոր չափերով կրճատելով վարչական ծախսերը: Անհրաժեշտ է խիստ խնայողութեան և միջոցների կուտակման միջոցով, խոշոր չափերով ավելացնել մեր արդյունաբերութեան արտադրանքը, այն վորակապէս բարձրացնել ու եժանացնել:

Խորհրդային Միութեան բանվորներն ու գյուղացիները պետք է ոգնեն կուսակցութեանն ու իշխանու-

թեանը, այդ ամենն իրագործելու համար: Ժողովրդական միջոցների խնայում, ծախսերի կրճատում, արտադրանքի վորակի լավացում—այս բոլորը կարելի չէ ձեռք բերել աշխատավոր մասսաների ակտիվ մասնակցութեամբ: Ընթացիկ տնտեսական տարվա խնդիրները նշելով, կոնֆերենցիայի բանաձեւն ասում է.—

Ընթացիկ տնտեսական տարում, կուսակցութեան ու իշխանութեան ղեկավարութեամբ, արդյունաբերութեան համար պիտի ոգտագործել բոլոր հնարավորութիւնները՝ արդյունաբերութեան արտադրանքը խոշոր չափերով ավելացնելու, արդյունաբերական ապրանքների պակասը վերացնելու և ընդհանուր ապրանքաշրջանառութիւնն առողջացնելու: Այդ խնդիրն իրագործելու համար, ներքին շուկայի հում նյութը կազմակերպված ու խոշոր չափերով ոգտագործելուն գուզընթաց, փոքրիկ հնարավորութեան դեպքում, պետք է ավելացնել արտասահմանյան հում նյութի ներմուծումը: Արտադրութեան լայնացման հնարավորութիւնը նախ և առաջ պիտի փնտոել արդյունաբերութեան աշխատանքի լավացման մեջ—տեխնիկական նվաճումներ, բանվորական ուժի կազմակերպում, աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացում և վերադիր ծախսերի կրճատում:

Ի՞նչ է ասում այս վորոշումը: Այս վորոշումն ասում է, վոր կուսակցութիւնն ու իշխանութիւնը պիտի պայքարեն ապրանքային սովի դեմ: Միաժամանակ այս վորոշումն ասում է, վոր արդյունաբերութիւնը ազգաբնակչութեանը ավելի շատ ապրանքներ պիտի տա, վորպէսզի մեզ մոտ չթի, մեխի, չերկաթի, գյուղատնտեսական գործիքների և այլ ապրանքների սուր կարիք չլինի: Այդ նպատակի համար, բարելավենք մեր

Ֆարրիկաների և գործարանների աշխատանքը: Այդ նպատակով, բանվորները կլավացնեն ու կրարձրացնեն իրենց աշխատանքը:

ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳՆ ՈՒ ԴՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գյուղացիութանը և գյուղատնտեսական քաղաքականութանը վերաբերող հարցերը զգալի հարվածների չենթարկվեցին սպառնալիցի կողմից: Ընկերների մի մասը այն տեսակետն էր առաջադրում, վոր ամենից առաջ մենք պետք է խոշոր գումարներ մտցնենք գյուղացիական տնտեսության մեջ և ըստ այնմ զարգացնենք մեր ինդուստրիան: Մյուս տեսակետը բոլորովին հակառակն է ասում: Ըստ այդ տեսակետի, մեր ինդուստրիայի զարգացման համար անհրաժեշտ միջոցները պետք է մեծ չափերով վերցնենք գյուղացիութունից ու գյուղատնտեսութունից: Այդ չերկու տեսակետներն էլ մերժվեցին կուսակցութան կողմից: Մեր ինդուստրիայի (արդյունաբերության) և գյուղատնտեսության միջև սերտ կապ պետք է լինի: Յեթե արդյունաբերության զարգացման համար անհրաժեշտ է գյուղատնտեսության զարգացումը, ապա մյուս կողմից ինքը՝ գյուղատնտեսութունն էլ շահագրգռված է արդյունաբերության զարգացումով: Հերիք է հիշել այնպիսի մի չերևույթ, վորպիսին ապրանքային սովն է: Քիչ ապրանք կա, վորովհետև պակասում է հում նյութը: Ապրանքային սովի վերացումը զգալի չափով կախված է տեխնիկական կուլտուրաների ցանքսերի տարածության ընդլայնումից:

Վերջերս վիճաբանութունների նյութ ծառայած հարցերին է վերաբերում նաև գյուղացիության շեր-

տավորման հարցը: Սպառնալիցիան հաստատում է, վոր գյուղացիության շերտավորման մասին չեղած տվյալները ցույց են տալիս մինչհեղափոխական շրջանի գյուղի կապիտալիստական զարգացման ու հարաբերութունների վերականգնում ներկայումս: Այդտեղից էլ չենելով, սպառնալիցիան առաջարկում է ավելացնել հարկերը: Սպառնալիցիան իրար հետ շփոթում է մասնավոր կապիտալիստական և գյուղացիական տնտեսութունները, տարբերութուն չգնելով նրանց միջև: Սպառնալիցիան ուռեցնում ու մեծացնում է գյուղի շերտավորման աստիճանը: Նա ասում է, վոր կուլակային տնտեսութունների քանակը անչափ աճում է: Սպառնալիցիան չի տեսնում գյուղացիության բացարձակ մեծամասնությանը՝ միջակներին: Չէ՛ վոր սպառնալիցիայի առաջարկած հարկերի ավելացումը անխուսափելի կերպով պիտի դիպչի նաև միջակ տնտեսութուններին:

Սպառնալիցիան այդպիսի սխալ առաջարկներ է անում նրա համար, վորովհետև ճիշտ չի ըմբռնում գյուղացիության ու բանվոր դասակարգի փոխհարաբերութունը և սխալ է գնահատում ներկա տիրող դրութունը:

Վե՛ճ չի կարող լինել այն մասին, վոր ազգաբնակչության բոլոր խավերն էլ պետք է մասնակցեն մեր արդյունաբերության զարգացման գործին: Մեր արդյունաբերությանը վիճակված է պատմության մեջ չտեսնված դեր խաղալ: Հանդիսանալով սոցիալիստական արդյունաբերութուն, նա ոգնում է մեր ամբողջ ժողովրդական տնտեսութունը սոցիալիստականի վերածելու համար:

Ինչպե՛ս է իրականում տեղի ունենում գյուղի շերտավորումը: Յեթե մենք վերցնենք գյուղացիական տնտեսութունների փոփոխման մասին չեղած տվյալ-

ներն ըստ ցանքսերի տարածութիւնների, հետեւյալ պատկերը կատանանք. մինչդեռ 1922 թվին, ցանքս շունեցող տնտեսութիւնները կազմում եչին 7 տոկոս, 1923 թվին նրանց թիւը պակասում է և հասնում 5 տոկոսի, 1924 թվին՝ $4\frac{1}{2}$ տոկոս և 25 թվին՝ 4 տոկոս: 1922 թվին մինչև յերկու դեսպատին ունեցող տնտեսութիւնները, բոլոր տնտեսութիւնների 46 տոկոսն եչին կազմում, 1923 թվին՝ $40\frac{1}{2}$ տոկոս և 1924 թվին՝ 36 տոկոս: Այսպիսով, մենք տեսնում ենք, վոր տարեց-տարի պակասում է ցանքս շունեցողների և սակավագործների թիւը: Միաժամանակ ավելանում են միջակ տնտեսութիւնները:

Մտաւորապես նույն պատկերը կատանանք, չեթե գյուղացիութեան շերտավորման հարցը քննենք ըստ տնտեսութիւնների ունեցած անասունների քանակի: Այս բոլոր տվյալները վկայում են, վոր միջակ գյուղացիական խավի անկում չկա, այլ կա միջակ տնտեսութիւնների ընդհանուր վերջելք ու ամրացում: Ուստի գիցիաչի այն պնդումը, թե մեր գյուղացիական քաղաքականութիւնը գյուղի կուլակ տարրերին անձնատուր լինելու քաղաքականութիւն է, — լիովին հերքվում է գյուղացիութեան շերտավորման, ինչպես նաև գյուղում տարվող մեր հարկային և ընդհանուր քաղաքականութեան վերաբերյալ ունեցած տվյալներով: Ուստի գիցիան ասում է, վոր մեզ մոտ հարկային սխալ քաղաքականութիւն է կիրառվում, այնպիսի քաղաքականութիւն, վորը նպաստում է կուլակ խավերի ամրացմանը գյուղում: Վերջն է մեր հարկային քաղաքականութեան հիմքը գյուղում:

Այն, վոր ամբողջ գյուղատնտեսական հարկի $47\frac{0}{10}$ -ը

մուծում է գյուղի կուլակային վերնախավը, վոր հարկը իր ամբողջ ծանրութեամբ ընկած է կուլակների և ունեւորների վրա, վորոնք գյուղացիութեան 15 տոկոսն են կազմում: Հետո այն, վոր գյուղատնտեսական հարկից բոլորովին ազատված է գյուղացիութեան քսանհինգից մինչև յերեսուն տոկոսը, այսինքն չքավոր տնտեսութիւնների բացարձակ մեծամասնութիւնը:

Իհարկէ, կարելի չէ վիճել այն մասին, թե արդոք բավարար է մեր կողմից սահմանված հարկը: Սակայն, մի շարք հանգամանքներ նկատի առնելով, կարելի չէ պնդել, վոր դժվար թե հնարավոր է գյուղատնտեսական հարկի հետագա բարձրացումը և ավելացումը: Յեթե այդպես վարվելինք, վտանգած կլինելինք բանվորա-գյուղացիական դաշինքը: Գյուղացիութիւնը շահագրգռված է մեր արդյունաբերութեան վերելքով ու զարգացումով. չէ վոր՝ վորչափ արագ առաջ գնա մեր արդյունաբերութիւնը, այնչափ ավելի շատ ու եժան ապրանք կտանք գյուղին: Ինչքան արագ մեր արդյունաբերութիւնը առաջ գնա, այնչափ ավելի շատ կարող ենք մենք ոգնել չքավորին բարձրացնելու իր տնտեսութիւնը:

Արդյունաբերութեան զարգացումը նպաստում է գանազան տեխնիկական կուլտուրաների՝ մեր գյուղատնտեսութեան մեջ հում նյութերի զարգացմանը, բարձրացնելով գյուղատնտեսութեան մակարդակը:

Հենց դրա համար էլ մեր կուսակցութիւնը կիրառում է ինդուստրիալիզացիայի քաղաքականութիւնը, ամեն կերպ նպաստելով մեր արդյունաբերութեան զարգացմանը: Դրա համար էլ մենք ասում ենք. բանվորը, գյուղացին և ազգաբնակչութեան մյուս խավերը պետք է

մեր ինդուստրիալիզացիայի գործում իրենց բաժին ընկածը կատարեն: Մենք ավելացրինք հարկերը մասնավոր կապիտալի և նրա չեկամուտի վրա:

Կուսակցութեան և ուսուցիչի միջև մղվող վեճը վերաբերում է նրան, թե ազգաբնակչության զանազան խավերը ի՞նչ չափերով պիտի մասնակցեն մեր չերկրի արդյունաբերութեան վերելքին:

Ուսուցիչի մասնավոր կապիտալիստական տնտեսութունն ու գյուղացիականը իրար հետ շփոթելով, գյուղացիութեան վրա դրվող հարկերի բարձրացման և արդյունաբերական ապրանքների գների ավելացման առաջարկ է անում: Չնկատելով մասնավոր կապիտալիստական և գյուղացիական տնտեսութեան մեջ չեղած տարբերութունը, ուսուցիչի առաջարկում է գյուղից մեծ քանակությամբ միջոցներ քաղաք բերել:

Մեր կուսակցութունն ասում է. — մասնավոր կապիտալից հարկ պիտի վերցնել այնքան, վորքան հնարավոր է, իսկ գյուղացիութունից այնչափ, վորպեսզի նա հնարավորութուն ունենա շարունակելու և զարգացնելու իր տնտեսութունը: Ինչ վերաբերում է կուլակային տնտեսութունների վրա հարկ գնելուն, ապա մեր հարկային քաղաքականութունը ամենից շատ նրանց է հարկադրում: Կուլակային տնտեսութուններից պիտի վերցնել այն ամենը, ինչ հնարավոր է: Սակայն մենք չենք կարող նույն կերպ մոտենալ միջակ տնտեսութուններին:

Մենք պիտի բարձրացնենք մեր արդյունաբերութունն՝ որեցոր, աստիճանաբար ուժեղացնելով նրա զարգացումը: Այդ միակ ճիշտ քաղաքականութունն է և մենք այն կիրառործենք, չեթե հաստատ կերպով

առանց ընկճվելու և վհատվելու, աշխատանք կատարենք: Սակայն մենք կպայքարենք ուսուցիչի քաղաքականութեան դեմ, վորը առանց հաշվի առնելու մեր տնտեսական հնարավորութունները, խոսում է արդյունաբերութեան զարգացման արագացման մասին: Ուսուցիչի տեսնում ապագան, սխալ է հաշվի առնում մեր ուժերն ու հնարավորութունները և գրա համարել կործանիչ միջոցներ է առաջարկում: Կուսակցութունը չի գնա ուսուցիչի ճանապարհով: Կուսակցութունը կշարունակի մեր տնտեսութեան հաստատ ղեկավարման գործը, ապահովելով արդյունաբերութեան անընդհատ զարգացումը:

Կուսակցութունն ասում է, վոր արդյունաբերութեան համար գյուղատնտեսութունից պիտի միջոցներ վերցնել ժողովրդական տնտեսութեան շահերին համապատասխան:

Կուսակցութունը առաջ կտանի գյուղացիութեանը Լենինի նշած ճանապարհով — կոոպերացիայի ճանապարհով: Կուսակցութունը չի մոռացել և չի մոռանա (ինչպես այդ անում է ուսուցիչի) միջակ գյուղացիութեան շահերը: Կուսակցութեան բոլոր վորոշումները այդ նպատակն են հետապնդում: Միացյալ ուժերով մենք այդ քաղաքականութունը կիրառործենք: Կուսակցութունը վոչ մի քայլ չի նահանջի այդ ճանապարհից — Լենինի նշած ճանապարհից:

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՌԵՐԸ

Ուսուցիչի վախեցնում էր մեզ մասնավոր կապիտալի աճումով, վախեցնում էր ամեն տեսակի չեղյալ դժբախտութուններով: Մասնավոր կապիտալի մասին

տարածված հեքյաթները ցրելու համար, հերիք ե մի քանի թվեր բերել մեր ժողովրդական տնտեսութեան այն ճշուղից, ուր մասնավոր կապիտալը ամենից շատ ե իրեն զգացնել տալիս, այսինքն՝ առևտրի ասպարիզում: 1923—24 թվին մեծաքանակ առևտրի 22 տոկոսը գտնվում եր մասնավոր կապիտալի ձեռքին, իսկ 1925—26 թվին այդ տոկոսն իջնում ե՝ մինչև 9 տոկոս: Նույնը մենք նկատում ենք նաև մանրածախսի ասպարիզում: Յեթե 1923—24 թվին մանրածախս առևտրի 57 տոկոսը գտնվում եր մասնավոր կապիտալի ձեռքին, ապա 1925—26 թվին այդ տոկոսը իջնում ե 39 տոկոսի:

Մեր ժողովրդական տնտեսութեան մյուս ճշուղերում մասնավոր կապիտալի խաղացած դերը չնչին ե:

Վնչ թե մասնավոր կապիտալն ե մեզ կլանելու վտանգ սպառնում, այլ մենք ենք նրան սեղմելով, առևտրի ասպարիզից հեռացնում ուրիշ ասպարեզ, ուր նա կարող ե ավելի շատ չենթակա լինել մեր հսկողութեանը:

ԱՊՐԱՆՔԱՅԻՆ ՍՈՎՆ ՈՒ ԳՆԵՐԻ ՀԱՐՅՐ

Ներկայումս ամենավտանգավորն այն յերեվույթն ե, գների այն անհամաչափութունն ե, վոր գոյութունն ունի գյուղատնտեսութեան ե արդյունաբերութեան միջև: Յեթե յերկու տարի իրար հետևից կրկնվող բերքը մեզ հնարավորութուն տվեց գյուղատնտեսական մթերքների շուկան առողջացնել, վորի հետևանքով գյուղատնտեսական ապրանքների գները ցածրացան, ապա մենք նույնը չենք նկատում արդյունաբերական ապրանքների գների նկատմամբ: Մենք չենք կարող պարծենալ արդյունաբերական ապրանքների գների իջեցումով: Ծիշտ ե, այստեղ ել վորոշ հաջողութուններ

ունենք: Յեթե անցյալ տարիները, մայիսի մեկից մինչև հոկտեմբերի մեկը, արդյունաբերական ապրանքների գների բարձրացում եր կատարվում, ապա այս տարի, նույնքան ժամանակամիջոցում, մենք կարողացել ենք վորոշ չափով իջեցնել այդ գները:

Ծիշտ ե արդյոք գների իջեցման մեր քաղաքականութունը: Ոպպոզիցիան պնդում ե, վոր գների բարձրացման քաղաքականութուն պիտի տանել ե վոչ թե իջեցման: Սակայն ոպպոզիցիան հաշվի չի առնում, վոր բարձր գների քաղաքականութուն տանել, — նշանակում ե մերձենալ վոչ թե չքավորին, այլ կուլակին ու նեպմանին, քանի վոր թանկ ապրանքները անմատչելի կլինեն վոչ միայն չքավորի, այլ ե միջակ գյուղացիների համար: Արդյունաբերական ապրանքների գները բարձրացնելով մենք չենք կարող բարձրացնել մեր գյուղատնտեսութունը: Արդյունաբերական ապրանքների գների բարձրացում — նշանակում ե բանվորագյուղացիական դաշինքի խզում, նշանակում ե մեր հեղափոխութեան պարտութուն:

ՊՐՈՓՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Պրոֆմիութունների աշխատանքի արդյունքների ե նրանց հերթական անելիքների մասին զեկուցեց ընկ. Տոմսկին:

Ինչպես են աճում մեր պրոֆմիութունները:

1925 թվի ապրիլի մեկին, բոլոր ձեռնարկութուններում, հիմնարկութուններում ե այլ հաստատութուններում աշխատող բանվորների ե ծառայողների

թիվը 6 միլիոնից անց եր. այս հաշվի մեջ չեն մտնում աշխկողակտիվներում առանձին աշխատողները: 1926 թ. ապրիլի 1-ին բանվորների և ծառայողների թիվը բարձրանում է մինչև 7 միլիոն ութհարյուր հազարի: Նույն ժամանակամիջոցում պրոֆմիությունների աճումը հետևյալ պատկերն է տալիս.—1925 թվի ապրիլի 1-ին պրոֆմիությունները ունեցին 7 միլիոն անդամ. մի տարի անց, 1926 թվի ապրիլի 1-ին՝ 8 և կես միլիոն անդամ:

Ի՞նչու պրոֆմիությունների անդամների թիվը գերազանցում է ձեռնարկություններում և հիմնարկություններում աշխատողների թվին: Վորովհետև պրոֆմիությունների մեջ են մտնում նաև գյուղատնտեսական բանվորները, սեզոնով աշխատողները և պրոֆմիության շարքերում գտնված գործազուրկները: Ոպպոզիցիան փորձում էր հաստատել, վոր պրոֆմիություններն աճում են բացառապես խորհրդային ծառայողների հաշվին, վոր ներկայումս պրոֆմիության շարքերն են դիմում գլխավորապես վոչ պրոլետար տարրերը: Ոպոզիցիան ճիշտ չէ: Այս տարվա ընթացքում արդյունաբերական բանվորների թիվը աճել է 24 տոկոսով, գյուղատնտեսական բանվորներինը՝ 80% -ով և փոխադրողներինը՝ 22% -ով, իսկ ծառայողների ընդհանուր թիվը աճել է միայն 19% -ով: Այսպիսով, մենք տեսնում ենք, վոր պրոֆմիությունների կորիզը կազմում են արդյունաբերական բանվորները: Ուստի և սխալվում է ոպպոզիցիան, չերբ ասում է, վոր մեր պրոֆմիություններում գիրակշռում են վոչ պրոլետար տարրերը:

Ի՞նչպես են աշխատում պրոֆմիությունները: Ի՞նչպես է ընթանում պրոֆմիությունների անդամներին ակտիվ

աշխատանքի լծելու գործը: Հետևյալ թվերը պատասխանում են այդ հարցին. անցյալ տարի մենք ունեցինք 30,000 ֆարրիկա-գործարանային կոմիտե, իսկ այս տարի՝ ունենք 56,000: Անցյալ տարի մենք ունեցինք ընդամենը կոմիտեների 153,000 անդամներ, իսկ այս տարի 226,000: Անցյալ տարի համքարային պատգամավորների թիվը հասնում էր 200,000-ի, իսկ այս տարի՝ 800,000: Այս տվյալներն ասում են, վոր հասարակական աշխատանքի չեն լծվում պրոֆմիության անդամների ավելի ու ավելի մեծ թիվ:

Գյուղում ակտիվ պատրաստելու տեսակետից, վորոշակի նվաճումներ ունի կատարած Գյուղանտառ Միությունը: Գյուղանտառի ստորին կազմակերպություններում, գյուղկոմիտեներում ներկայումս հաշվում են 15,000 բատրակ և 7,000 հովիվ-շրջանային կոմիտեներում բատրակների և հովիվների թիվը հասնում է 9,000-ի, գյուղխորհուրդներում նրանց թիվը 3,000-ից անց է, շրջագործկոմիտեներում՝ 143, գյուղական փոխադարձ ոգնության կոմիտեներում՝ 540: Իհարկե, այս թվերը Գյուղանտառի պես մեծ միության համար դեռ բավարար չեն: Սակայն նրանք շեշտում են, վոր առաջ է քաշվում գյուղական ստորին ակտիվի նոր կադր:

Բանվորների ընդհանուր ակտիվությունը վերջին շրջանում բարձրացել է: Առողջացել ու ամրացել է նաև միությունների ֆինանսական դրությունը:

Աճել է նույնպես բանվորուհիների թիվը պրոֆմիութենական զանազան կազմակերպություններում: Հետագայում պետք է բանվորուհիներին ավելի մեծ չափով առաջ քաշել ակտիվ աշխատանքի: Կուլտուրական աշխատանքի ասպարիզում ևս նվաճումներ կան. աճել

են «կարմիր անկունները» և՛ ավելի քիչ չափով՝
ակումբների քանակը: Ակումբների վրա ավելի մեծ
ուշադրություն պիտի կենտրոնացնել, նրանց աշխա-
տանքը հետաքրքիր ու բովանդակալից դարձնել:

Արտադրական խորհրդակցությունները—ուր բան
վորները սովորում են թե ինչպես պիտի ղեկավարեն
արտադրությունը և վորոնց միջոցով նրանք իրենց
հսկողությունն են ցուցաբերում,—ահա այդ արտա-
դրական խորհրդակցությունների աշխատանքը ավելի
լայնացել ու կենդանացել է վերջին շրջանում:

Արտադրական խորհրդակցությունների աշխատանքն
անհրաժեշտ է ավելի լավացնել՝ ավելի մեծ թվով
բանվորների մասնակից դարձնելով այդ աշխատանքին:
Միաժամանակ պիտի ուժեղացնել բանվորներին գա-
նազան տնտեսավարական աշխատանքի համար առաջ
քաշելու գործը: Պիտի ուժեղացնել նաև բանվորների
հսկողությունը արտադրության վրա:

Աշխատավարձի հարցով էլ զբաղվեց կոնֆերենցիան:
Դեռ այս անցած գարնանից, ոպպոզիցիան սկսել էր ճառել
աշխատավարձի բարձրացման մասին, զբաղվելով ավե-
լորդ դեմագոգիայով: Առանց նկատի առնելու պետու-
թյան տնտեսական հնարավորությունները, աշխատա-
վարձի մասին ճառելով, ոպպոզիցիան աշխատավարձի
բարձրացում-բարձրացում էր գոռում՝ բանվորներին իր
կողմը գրավելու, նրանց դուր գալու և իր սխալ տեսա-
կետները սաղացնելու համար: Այս անցած գարնանը
մենք չեյինք կարող աշխատավարձը բարձրացնել, քանի
վոր չերկրի տնտեսական դրությունը մեզ հնարավորու-
թյուն չեր տալիս այդ անելու: Յեթե այս անցած գար-
նանը աշխատավարձը բարձրացնեյինք, ապա այդ ան-

խուսափելիորեն կազդեր գների բարձրացման վրա,
կզցեր չերվոնեցի արժեքը, վորն իր հերթին կանդրա-
դառնար աշխատավարձի հետագա իջնելուն: Բայց հե-
տագայում, չերբ արդեն պարզվեց, վոր այս տարվա
բերքը լավ է, վոր աշխատանքի արտադրողականու-
թյունը գնալով բարձրանում է, կուսակցությունն
առաջադրեց աշխատավարձի բարձրացման հարցը: Այդ
հարցը քննվեց մոտ չերկու ամսից ավել, և այդ հաս-
կանալի չե, քանի վոր բազմակողմանի ու մանրամասն
մոտեցում էր պետք, բոլոր տվյալներն ուսումնասիրելն
ու քննելը անհրաժեշտ էր: Այդ ամենի հետևանքով,
վերջին շրջանում բարձրացվել է բանվորական այն
խմբերի աշխատավարձը, վորոնք հետ եյին մնացել
մյուս խմբերից: Մեր տնտեսական ռեալ հնարավորու-
թյուններից չելնելով, կուսակցությունը տեղին ու ժա-
մանակին լուծեց աշխատավարձի հարցը:

Հիմա տեսնենք թե ինչպես է դրվում գործազուրկ-
ների հարցը: Բնորոշն այն է, վոր մեր գործազուրկների
մեջ չկան արտադրությունը լավ ճանաչող, վորնակյալ
մասնագետ բանվորներ:

Այն կարծիքը, վոր իբր թե գյուղերից գլխավորա-
պես չքավորությունն է քաղաք գալիս, ճիշտ չե: Գյու-
ղական ներկա չերիտասարդությունը վերջին տարիների
ընթացքում կուլտուրապես աճել է: Գյուղը նրան չի
լքավարարում, նա թողնում է գյուղական կյանքը և
գալիս քաղաք, ուր պատրաստ է ամեն մի աշխատանք
կատարել: Այդպիսիները միայն չքավորներ չեն, դրանց
մեջ քիչ չեն միջակները և անգամ ունևորները:

Առանձին նշանակություն է ստանում բանվորների
չերեխանների և ընդհանրապես քաղաքի չերիտասար-

դուժյան մեջ նկատվող գործազրկութիւնը: Մեր բոլոր արդյունաբերական կենտրոններում շատ սուր կերպով դրած է անչափահաս ու չերիտասարդ գործազուրկների հարցը, վորոնց մեր արդյունաբերութիւնը չի կարող տեղավորել: Նորից կրկնում ենք, վոր մեր գործազրկութիւնը հատկանիշ կողմն աչն է, վոր նա գոյութիւն ունի տնտեսութիւն ու բանվոր դասակարգի քանակի աճմանը զուգընթաց: Կուսակցութիւնն ու Պորհրդային իշխանութիւնը ամեն հնարավոր միջոց ձեռք են առնում գործազրկութիւնը դեմ պայքարելու համար: Այստեղ վոչ միայն արդյունաբերութիւն, այլ և գյուղատնտեսութիւնը զարգացումը մեծ դեր են խաղալու:

Այս բոլորին զուգընթաց պետք է հատուկ ուշադրութիւն դարձնել պրոֆմիութիւնների կուսակցական ղեկավարութիւնը հարցի վրա: Բջիջի և տեղկոմի միջև պիտի հաստատել 14-րդ համագումարի նշած փոխհարաբերութիւնը և ղեկավարութիւնը ճիշտ ձևերը: Պրոֆմիութենական շարժման ասպարիզում մենք հսկայական նվաճումներ ունենք: Պորհրդային իշխանութիւնը որոք, անցած իննը տարում մենք ստեղծել ենք աշխարհում չտեսնված պրոֆմիութենական ուժեղ շարժում, վորի, մոտ չերկու միլիոնի հասնող ստորին ակտիվը անցած ամբողջ շրջանում առաջ է ընթացել կուսակցութիւնը հետ ձեռք-ձեռքի տված, նրա հետ միասին կառուցել է Պորհրդային իշխանութիւնը, նրա հետ միասին կառուցում է սոցիալիզմը, և նրա հետ միասին կազարտի սոցիալիզմի կառուցման գործը:

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպիսի՞ շրջան ենք մենք հիմա ապրում: Մի կողմից պայքար է տեղի ունենում կապիտալիստական չերկրների և մեր չերկրի միջև, մյուս կողմից՝ զարձայ պայքար է տեղի ունենում մեր չերկրի ներսում, տնտեսութիւնը սոցիալիստական ու կապիտալիստական տարրերի միջև: Նեպմանի, մասնավոր առևտրականի և կուլակի դեմ մղվող տնտեսական պայքարը, — մեր չերկրի կապիտալիստական տարրերի դեմ մղվող պայքարն է:

Կուսակցութիւնը տեսնում է իր առաջ կանգնած բոլոր դժվարութիւնները և հնարավորութիւնն ունի հաղթահարելու դրանք: Միլիոնավոր բանվորների ակտիվ ոժանդակութեամբ, կուսակցութիւնը վերացրել է ու կվերացնի բոլոր դժվարութիւնները, շարունակելով սոցիալիզմի հաղթական ճանապարհը: Սակայն, ինչպես հայտնի չէ, մեր կուսակցութիւնը վոչ բոլոր անդամներն են հավատում մեր հետագա հաղթական ընթացքին, սոցիալիզմի կառուցման հնարավորութիւնը: Կուսակցութիւնը վորոշ անդամներ, վորոնք շատ չնչին թիվ են կազմում, վախ հայտնաբերեցին մեր առաջ կանգնած դժվարութիւնների հանդեպ, տատանվեցին ու շեղվեցին հիմնական, իսկական ճանապարհից: Հենց այդտեղից էլ ծայր է առնում ոպպոզիցիայի չելուկթը. այդտեղից է սկսվում մի խումբ ոպպոզիցիոն ընկերների առանձին տեսակետների ձևակերպումը:

Կոնֆերենցիայում ոպպոզիցիայի ծրագրի ու նրա առաջարկների մասին զեկուցում արեց մեր կուսակցու-

թյան կենտկոմի գլխավոր քարտուղար՝ ընկ. Ստալինը: Կուսկոնֆերենցիան միաձայն դատապարտեց ոպպոզիցիային: Կուսակցական կոնֆերենցիան ասաց, վոր ինչպես 1917 թվին, իշխանութիւնը գրավելու ժամանակ ընկ. ընկ. Կամենեֆու ու Զինովյեվը տատանվեցին, իսկական ճանապարհից շեղվեցին, այնպես էլ հիմա, 1925—26 թվին, չերբ մեր առաջ նոր դժվարութիւններ կանգնեցին, նրանք կրկին տատանվեցին: Հիմա, չերբ մենք լայնորեն ձեռնարկել ենք սոցիալիզմի շինարարութիւնը, այդ ընկերները տատանվեցին, նույնը չեղավ և 1917 թվին, չերբ հեղափոխութեան առաջին շրջանից, բուրժուական հեղափոխութեանից, կուսակցութիւնը անցնում էր նրա չերկրորդ շրջանին—սոցիալիստական հեղափոխութեան: 1917 թվին կուսակցութիւնը, Լենինի գլխավորութեամբ, ամենախիստ կերպով դատապարտեց այդ ընկերներին: Ներկայումս էլ կուսակցութիւնը ամենախիստ կերպով դատապարտեց նրանց, մանավանդ, վոր նրանք այս անգամ Տրոցկու հետ միացած են պաշարում Լենինյան կուսակցութեան կենտկոմի դեմ: Տրոցկին 15 տարի շարունակ պաշարել է մեր կուսակցութեան դեմ, անվերջ մենշևիկյան թեքումներ ու տատանումներ հայտնաբերելով: Նույնիսկ Հոկտեմբերից հետո էլ, մեր շարքերն անցնելուց հետո էլ, նա պաշարել է Լենինի դեմ. (Բրեստի հաշտութիւնը, պրոֆմիութիւններ մասին չեղած դիսկուսիան):

Կուսակցութեան ամեն մի անդամի պարտականութիւնն է ցույց տալ ոպպոզիցիայի աշխատանքի ամբողջ փաստակարարութիւնը, նրա տեսակետների կործանարար լինելը:

Ի՞նչ է ասում կուսակցութիւնը: Նա ասում է, վոր

Հոկտեմբերյան Հեղափոխութիւնը արեւմուտքի սոցիալիստական հեղափոխութեան համար միայն ազդանշան չէ, ինչպես այդ կարծում է ոպպոզիցիան: Հոկտեմբերյան Հեղափոխութիւնը, միջազգային հեղափոխութեան ազդանշանը, սկիզբը լինելով, միաժամանակ նույն միջազգային հեղափոխութեան գարգացման ու ծավալման ամուր հենարանն է: Կուսակցութիւնը գտնում է, վոր ձեռքներս ծալած չսպասելով միջազգային հեղափոխութեանը, մենք կարող ենք և պետք է սոցիալիզմ կառուցենք Խորհրդային Միութեան մեջ: Մենք այդ կարող ենք անել մեր հեղափոխութեան ներքին ուժերի վրա հենված, գլուղացիութեան նկատմամբ ճիշտ քաղաքականութիւն վարելով: Միաժամանակ անհրաժեշտ է, վոր միջազգային հեղափոխական պրոլետարիատը այնչափ ուժ ունենա, վոր պեսզի կարողանա հողս ցնդեցնել, քանզի իմպերիալիստների ռազմական հարձակումների (ինտերվենցիա) ծրագրերը՝ մեր չերկիրը գերծ պահելով ինտերվենցիայի վտանգներից:

Տրոցկիզմը (և ամբողջ ոպպոզիցիան, վորն անցել է տրոցկիզմի կողմը) մեր հեղափոխութեան այս հիմնական հարցերի մասին բոլորովին ուրիշ տեսակետ ունի: Ըստ տրոցկիզմի՝ դուրս է գալիս վոր մեր հեղափոխութիւնը արեւմուտքի սոցիալիստական հեղափոխութեան համար միայն ազդանշան է, նրա նկատմամբ մի զորեղ շարժիչ ուժ է: Ոպպոզիցիան ասում է, վոր չեթե համաշխարհային հեղափոխութիւնը դանդաղի, ամենամոտ ապագայում չհաղթանակի, ապա մեր չերկիր պրոլետարական իշխանութիւնը կամ պիտի կործանվի և կամ վերասեռվի: Վորովհետև, ըստ ոպպոզիցիայի,

անխուսափելի չե պրոլետարիատի և գյուղացիութչան ընդհարումը:

Լենինն ասել է, վոր Պորհրդային Միութչան մեջ մենք ունենք «բոլոր անհրաժեշտ ու բավարար պայմանները՝ սոցիալիստական հասարակակարգ կառուցելու և այդ կառուցումը ավարտելու համար»: Տրոցկին ասում է, վոր «Ռուսաստանում սոցիալիստական տնտեսութչան իրական վերելքը հնարավոր է միայն Յեվրոպայի կարևորագույն չերկրներում պրոլետարիատի կատարած հաղթանակից հետո»:

Լենինն ասել է. — «Տասը-քսան տարի ճիշտ փոխհարաբերութչուն սահմանել գյուղացիութչան նկատմամբ, և մեր հաղթանակն ապահովված է համաշխարհային մասշտաբով»: Տրոցկի գմն, ընդհակառակը, չեղում է նրանից, վոր մինչև համաշխարհային հեղափոխութչան հաղթանակը պրոլետարիատը չի կարող ճիշտ հարաբերութչուն սահմանել գյուղացիութչան նկատմամբ, և վոր պրոլետարիատը, իշխանութչունը վերցնելուց հետո, թշնամական ընդհարումներ կունենա վնչ միայն բուրժուազիայի, այլ և գյուղացիութչան հետ:

Կոնֆերենցիան արձանագրեց, վոր Տրոցկու և նրա համախոհների այդպիսի տեսակետները և վոչ մի կապ չունեն մեր կուսակցութչան ու լենինիզմի հետ: Կոնֆերենցիան շեշտեց, վոր ռպպոզիցիայի այդ տեսակետները վոչ այլ ինչ են, չեթե վոչ սոցիալ-դեմոկրատական (մենշևիկյան) թեքում:

Ռպպոզիցիան սխալ կարծիք ունի գյուղացիութչան նկատմամբ: Ըստ ռպպոզիցիայի, դուրս է գալիս վոր գյուղացիութչան հիմնական մասը կազմող միջակները

պրոլետարիատի համար նույնպիսի թշնամական տարր են հանդիսանում, ինչպես կուլակները:

Լենինն ասել է. — «Մեր դիկտատուրայի գերագույն սկզբունքը — պրոլետարիատի և գյուղացիութչան դաշինքի պահպանումն է, վորպեսզի պրոլետարիատը կարողանա պահպանել իր ղեկավար դերն ու պետական իշխանութչունը»: Կուսակցութչունը գտնում է, վոր պրոլետարիատը կարող է և պետք է լինի գյուղացիական հիմնական մասսայի ղեկավար՝ եկոնոմիկայի, սոցիալիզմի շինարարութչան ասպարիզում, այնպես, ինչպես նա 1917 թվի հոկտեմբերին չեղել է գյուղացիութչան ղեկավարը քաղաքականութչան, բուրժուազիայի իշխանութչունը տապալելու խնդրում: Կուսակցութչունը գտնում է, վոր մեր չերկրի ինդուստրիալիզացիան գլուխ կգա միայն այն դեպքում, չեթե աստիճանաբար բարելավվի գյուղացիութչան խոշորագույն մասի՝ չքավորների և միջակների տնտեսական դրութչունը: Դրա համար էլ, կուսակցութչունը հարկերի ու գների այնպիսի տնտեսական քաղաքականութչուն է կիրառում, վորն ամրացնելով արդյունաբերութչան ու գյուղատնտեսութչան սերտ կապը, միաժամանակ պահպանում ու ամրացնում է բանվոր դասակարգի և գյուղացիութչան հիմնական մասսայի դաշինքը:

Այս ամենին ռպպոզիցիան ուրիշ աչքով է նայում: Նա գյուղացիութչան հարցում բոլորովին հեռանում է լենինիզմի ունեցած հիմնական գծից: Ռպպոզիցիան սոցիալիստական շինարարութչան գործում գյուղացիութչանը դիտում է վոչ վորպես պրոլետարիատի դաշնակցի: Այստեղից չեղնելով, ռպպոզիցիան տնտեսական ու ֆինանսական այնպիսի միջոցներ է առաջարկում,

վորոնք կարող են խզել քաղաքի և գյուղի կապը, խախտել բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան դաշինքը և այդպիսով իսկական ինդուստրիալիզացիայի ամեն մի հնարավորութիւնն ի չիք դարձնել: Ահա դրա համար ել, Կոնֆերենցիան ասաց, վոր գյուղացիութեան նկատմամբ ուղղակիցիայի առաջարկած քաղաքականութիւնը չի համապատասխանում մեր չեղրի և պրոլետարիատի դիկտատուրայի շահերին:

Կոնֆերենցիայի բանաձևը խիստ կերպով դատապարտում է ուղղակիցիայի՝ կուսակցութեան շարքերը պառակտելու փորձերը, վոր նպատակ ունեցին Կենտկոմի և ամբողջ կուսակցութեան հեղինակութիւնը գցել և բուլշևիկյան շարքերի լենինյան միասնականութիւնը խախտել: Կուսակցութեան շինարարութեան հերթական խնդիրներն են. —

Պահպանել կուսակցութեան միասնականութիւնը: Վճռական պայքար մղել մեր կուսակցութեան մեջ չեղան չեղած սոցիալ-դեմոկրատական թեքման դեմ՝ մասսաներին պարզաբանելով ու բացատրելով ուղղակիցիայի տեսակետների սխալ լինելը:

Ամեն ջանք գործ դնել, վոր ուղղակիցիան ընդունի իր սկզբունքային սխալները:

Ուժեղացնել կուսակցութեան միասնականութիւնը՝ պառակտողական աշխատանքի վերսկսման ու կուսակցութեան դիսցիպլինան խախտելու բոլոր փորձերը իրենց բնում խեղդելով:

ԿԱՄ ԼԵՆԻՆԻ ՀԵՏ ԿԱՄ ՆՐԱ ԴԵՄ

Կոնֆերենցիայում ուղղակիցիան ապարդյուն տեղը փորձեց ցուց տալ, վոր իբր ինքը սոցիալ-դեմոկրատական

թեքում չունի, վոր կուսակցութեան այդ մեղադրանքը իբր անհիմն է: Ուղղակիցիայի չեղքը վիսավոր լիզերները արտասանած ճառերը չեկան միայն հաստատելու, վոր իսկապես նրանք հեռացել են լենինիզմից:

Նա, ով ասում է, թե մեր չեղրում սոցիալիզմ չի կարելի կառուցել, անխուսափելիորեն գլորվում է մենշևիկների գիրկը, կրկնում նրանց բամբասանքները: Ուղղակիցիայի ծրագիրը, իր ցանկութիւնից անկախ, մենշևիկների պես պրոլետարիատին հետ է տանում, անվստահութիւն և վհատութիւն է առաջացնում մեր գործի վերջնական հաղթանակի նկատմամբ: Ուղղակիցիան իրեն կորցնում է բուրժուազիայի առաջ, այստեղից ել հաշիվները խառնում է և սխալ առաջարկներ անում:

Ի՞նչ կապ ունի այս ամենը Լենինի հետ: Ի՞նչ կապ ունի բուլշևիզմի հետ: Յե՛վ վո՛չ մի կապ:

Իզուր տեղը և պատահական չէ, վոր ուղղակիցիան գյուղացիութիւնը դիտում է, վորպես անհուսալի մի դաշնակցի՝ ասելով. — այդ ի՞նչ դաշնակցի է և ի՞նչպես կարելի չէ նրա հետ միասին կառուցել սոցիալիզմ: Այստեղից ել ծայր են առնում կուլակի չափազանցումը, կուլակային վտանգը, միջակին մոռանալը, միջակին պրոլետարիատի դաշնակցի չհամարելը, միջակին բուրժուազիային և կուլակներին հանձնելը: Ի՞նչ կապ ունի այս ամենը Լենինի հետ, վորն ասել է՝ միջակի հետ ամուր դաշինք պետք է ստեղծել, նրան կոոպերացիայի միջոցով կազմակերպել, սոցիալիստական տնտեսութեան հետ կապել:

Ուղղակիցիան իզուր տեղը չէ, վոր հույս չի դնում գյուղացիութեան վրա, իզուր տեղը չէ, վոր չափազանցում է կուլակի աճումն ու նրա վտանգը: Կուլակի

ծայրահեղ աճման մասին բարձրացրած վաչնասունը ուղղորդիչիային պետք է նրա համար, վորպեսզի այդպիսով սքողի միջակի և կոտպերացիայի հարցերը: Այդ ամենը սպառնալիցիան անուժ է իր վախը, մենշեկիկյան իր տատանումները, իր պարտվողականութունը, բանվոր դասակարգի և գյուղացիության նկատմամբ ունեցած իր թերահավատութունը ծածկելու համար:

Հենց այդ ամենի համար Լենինը 1917 թվին անողորք կերպով մերկացրեց կամենեվին ու Զինովյեվին, չերբ նրանք Հոկտեմբերյան Հեղափոխության անկումն ելին գուշակում և միայն վորոշ ժամանակից հետո ճանաչեցին հեղափոխութունը:

Այն ժամանակ Լենինը հատուկ նամակով կուսակցությանը դիմելով, շեշտեց այդ ընկերների «ամսթալի տատանումների» մասին: Իսկ Տրոցկու դեմ Լենինն ու կուսակցութունը պայքարել են ամբողջ 15 տարի՝ նրա մենշեկիկյան տատանումների ու թեքումների համար: Տրոցկին միշտ ել չեղել է բոլշևիկների ու մենշեկիկների մեջ տեղը. հաճախ մենշեկիկների կողմն է անցել, և միայն իմպերիալիստական պատերազմի և Հոկտեմբերյան Հեղափոխության ժամանակ բոլշևիկների կողմն անցավ, այն ել նրանից հետո շարունակել է պայքարը Լենինի դեմ զանազան հարցերում:

Հիմա նորից է սկսվել տատանումը: Տատանում դեպի մենշեկիկների կողմը: Մի տատանում, վորի առթիվ միջազգային բուրժուազիան ու նրա լակեյները չտեսնված կերպով ուրախացան, հույս դնելով կուսակցության շարքերի պառակտման ու թուլացման վրա: Տրոցկին, Զինովյեվն ու կամենեվը ժամանակին խելացիորեն հրաժարվեցին ֆրակցիոն աշխատանքից: Հիմա

նրանց մնում է հրաժարվել իրենց սկզբունքային սխալներից՝ ազատվելով մենշեկիկների գիրկն ընկնելու վտանգից: Կամ Լենինի հետ լիտի գնալ, կամ նրան դեմ պիտի լինել: Այս հարցում վոչ մի կեղծիք և վոչ մի չերկուռութուն կուսակցութունը չի կարող հանդուրժել, չի կարող տանել:

Սոցիալիստական շինարարության ճանապարհին չեղած դժվարութունները կուսակցութունը հաղթահարել է ու կհաղթահարի իր չերկաթյա միասնական ու միաձուլ շարքերով: Լենինի ցույց տված ճանապարհից կատարվող ամեն մի տեսակի թեքման դեմ նա վճռական պայքար կմղի՝ առանց վորևե տատանումների, հաստատ ու վճռական, շարունակելով բանվոր դասակարգի մեծ գործը: Այս բանում նրան ամբողջութամբ ոժանդակում և պաշտպանում են բոլոր չերկրներ ի կոմունիստական կուսակցութունները, ամբողջ կոմունիստական Ինտերնացիոնալը:

Խ Ս Հ Մ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

- Ս. Լ.—Գեղջկուհին և չերեխաները: Գինը 30 կ.
Պ. ՎԼԱՍՈՎ.—Հողի մշակումը չերաշտի ժամանակ: 40 կ.
Ի. ՅՈՋԵՖՈՎԻՉ—Գյուղ կանգնի գերան կկոտրի (կոտ-
պերացիան գյուղում): Գինը 30 կոպ.
Ի. ՊՈԴՅԱՊՈԼՍԿԻ—Ասածու կամքը թե՞ գյուղատնտե-
սական գիտությունը: Գինը 20 կ.
Ա. ԿՐԱՎՉԵՆԿՈ—Թե ինչպես կարելի չե գյուղում
ելեքտրականություն անցկացնել: Գինը 15 կ.
Ն. ՌՈՒԴԻՆ—Գյուղացիական հողաշինարարության
այբուբենը: Գինը 30 կ.
Պ. ԼԻՍԱՉՈՎ.—Խոզը գյուղացու կերակրողն է: Գինը 18 կ.
Ն. ԲՐԱՈՒԴԵ—Թե ինչպես գերմանացին ստիպեց, վոր
կովը տարին չերկու անգամ ծնի: Գինը 15 կ.
Ա. ՍԿՈՄՈՐՈՒՆՈՎ.—Ինչպես ընտրել կաթնառատ կով:
Գինը 12 կոպ.
Ա. ՍԿՈՄՈՐՈՒՆՈՎ.—Առաջին ոգնությունը հիվանդ կեն-
դանուն: Գինը 17 կոպ.
Ա. ԲՐԱՆՍԲՈՒՐԳ—Ընտանի կենդանիների վարակիչ
հիվանդությունները: Գինը 17 կ.
Ն. ՍԵՄԱՇԿՈ—Թոքախտ (Նկարագարդ): Գինը 25 կ.
Բ. ԳԻՆՍԲՈՒՐԳ—Յերեխաների վարակիչ հիվանդու-
թյունները: Գինը 30 կ.
Վ. ԲՐՈՆՆԵՐ—Վեներական ախտեր (Նկար.) գինը 25 կ.
ԲԺ. ՆԱԴԵՅԻՆ—Քոս, և ինչպես կովել նրա դեմ: 10 կ.
Ա. ՍՊԵՐԱՆՍԿԻ—Մոր այբբենարանը: Գինը 16 կոպ.
Ն. ՍԵՄԵԿԻՆ—Արևը, նրա վորդիները և թռուները:
Գինը 40 կ.
Վ. ՅԱՉՎԻՅԿԻՅ—Մարդկային բնակարանի պատմութ.
Գինը 15 կ.

Խ Ս Հ Մ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

- Դ. ԳՐԱՎԵ—Ի՞նչպես և սարքված տիպեղերքը: (49 նկ.):
Գինը 35 կ.
ԳՐԵՄՅԱՅԿԻՅ—Վորոտ, կայծակ և չելեքտրականու-
թյուն: Գինը 40 կ.
ԳՐԵՄՅԱՅԿԻՅ—Ինչպես և առաջացել կյանքը չերկրի
վրա: Գինը 35 կ.
ԱԳՈԼ—Կենդանիների և մարդու ծագումը Գինը 35 կ.
Գ. Վ.—Մարդու անտեսանելի թշնամիներն ու բարե-
կամները: Գինը 10 կ.
Մ. ԳՈՐԿԻՅ—Յերիտասարդ գրողը: Մարդը: Գինը 15 կ.
Ա. ՍԵՐԱՖԻՄՈՎԻՉ—Պատմվածքներ: Գինը 40 կոպ.
Դ. ՄԱՄԻՆ-ՍԻԲԻՐՅԱԿ—Մոծակի և արջի մասին:
(Նկարագարդ): Գինը 15 կոպ.
Պ. ՈՐԼՈՎԵՅ—Ճամբորդություն այբուբանով: (Նկար-
ագարդ): Գինը 22 կոպ.
Պ. ՈՐԼՈՎԵՅ—Քիմիկոս Կուզկան: (Նկար.) գինը 28 կ.
Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ—Յերկրի խորքերում: (Նկար.) գինը 15 կ.
Ա. ՆԵՎԵՐՈՎ—Ինչպես ելին ապրում տիկնիկները և
ինչ արեց արձիճե զինվորը: (Նկար.) Գինը 16 կ.
Ա. ԿՐԱՎՉԵՆԿՈ—Ինչպես Սաքոն կարմիր բանակային
դարձավ: Գինը 35 կ.
Ֆ. ՖՈՒՔՍ—Մինիստր մեկ ժամով: (Նկար.) Գինը 18 կ.
ՅԵ. ՌԱԴԻՆ—Պիոներ, պահպանիր առողջությունդ:
Գինը 10 կ.
Պ. Ռ.—Պատանի պիոներ: (Ժողովածու): (Նկարագարդ)
Գինը 60 կ.
Պ. ԽԼԵԲՆԻԿՈՎ—Կարմրամորթները (Հյուս. Ամերիկայի
հնդիկների կյանքից): Գինը 45 կ.
ԵԴՄ. ԴԱՄԻՉԻՍ—Անձնվեր տղան: Գինը 10 կ.

Խ Ս Հ Մ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

- ՈՒՅԴԱ.—Փոքրիկ հերոսուհին: Գինը 10 կ.
ԹՈՉՈՒՆՆԵՐ, գունատիպ այլրոմ մանուկն, համար:
Գինը 20 կ.
ՖԱՅԼԿՆԵՐ—Լինինք առողջ և ուժեղ, մաս I, 41 նկարով:
Գինը 35 կ.
» » » » մաս II, 38 նկարով:
Գինը 35 կ.
ԼԵՆԻՆԻ ՊԱՏԳԱՄՆԵՐԸ—Պիոներների որենքներն են.
Գինը 15 կ.
Քաղաքական գրույցներ կոմյերիտականի համար, մաս I.
Գինը 50 կ.
» » » » մաս II.
Գինը 50 կ.
» » » » մաս III.
Գինը 50 կ.
ՌԸԿԼԻՆ—Ի՞նչ վորոշեց կուսակցության XV կոնֆե-
րենցիան: Գինը 20 կ.

Դիմել՝ Центриздат, Москва, Никольская, 10. կամ՝
Յերևան, Հայաստանի Պետհրատին:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրա

FL0001579

К-9

A ^I 24526

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ.

104.

Г. РЫКЛИН.

Что постановила
XV партконференция.

На армянском языке.

Центральное Издательство Народов Союза С. С. Р.

Москва.

Никольская. 10.